

Niks te verbergen

Lobbyen hoort bij de polder

x

Niek Jan van Kesteren: 'Wilt u een maandje meelopen?'

x

Kantoor van de tabakslobby

x

Hoe de mist blijft hangen in lobbyland

ARIEJAN KORTEWEG

Het zijn nog wel eens 'onprofessionele klungels' vindt Ton Elias van de VVD. 'Geinponems die je de helft van het verhaal vertellen

zodat je daarna nog een uur met een ander moet ouwenelen om het hele verhaal te horen.' Ze brengen volgens hem kant-en-klare amendementen mee, waar linkse Kamerleden dan mooi weer mee spelen.

De beroepsgroep in kwestie? Lobbyisten. Alhoewel, beroepsgroep? Daar begint het probleem. Het lobbyistenregister van de Tweede Kamer vermeldt zo'n negentig namen, de Beroepsvereniging voor Public Affairs telt ruim 600 leden. Bij Transparency International (TI), dat het fenomeen in Nederland en Europa onderzocht, denken ze dat er misschien wel 60 duizend lobbyisten zijn. En volgens Cees-Jan Adema, directeur Nederlandse brouwers en zelf ook lobbyist, is elke consument met toegang tot internet een lobbyist. Zoveel is zeker: het worden er steeds meer. Naast de consultants van bureaus als Burson-Marsteller of Exelcom zijn de geormerkte lobbyisten in opkomst, in dienst bij een bedrijf of organisatie.

Toegang tot internet is één ding, toegang tot de minister-president is iets anders. Als Niek Jan van Kesteren, directeur van werkgeversorganisatie VNO-NCW, toenmalig premier Balkenende belt over successierechten voor ondernemers, luistert die aandachtig. Even later is de zaak beklonken.

Lobbyen in Nederland. Zo heet de conferentie van TI, woensdag in Nieuwspoort. Van Kesteren mag de aftrap doen. Bijna achteloos vertelt hij hoe het werkt: 'VNO gebruikt bij voorkeur de binnenlijn. Hoe geruislozer hoe beter.' Maar ook: 'Ik heb niks te verbergen. Wilt u een maandje meelopen? Welkom.'

Tegelijk zegt hij in een schemergebied te opereren. Met mensen die je vertrouwt, vrienden voor de toekomst met wie je aan de keukentafel kunt zitten of op een

velletje van tien bij vijf centimeter een akkoord kunt schetsen.

Kamerleden worden geacht over zowat alles een mening te hebben. Ze kunnen daarbij een beroep doen op hoogstens één medewerker, vaak vers van de universiteit, en soms nog een stagiair. De Tweede Kamer behoort tot de slechtst toegeruste parlementen van West-Europa.

Dat gebrek aan tijd en kennis wordt dankbaar benut door een groeiend leger van lobbyisten, die ieder hun eigen versie van de waarheid aandragen. Een mistig circuit, dat al snel wordt geassocieerd met afspraken op de golfbaan. Lobbyen is nuttig, zeggen ze op de conferentie. Het is een integraal deel van een gezonde democratie.

Het kan ook ergernis wekken. Beroemd voorbeeld zijn de 'Beste Els'-briefjes die Frits Bolkestein als Kamerlid aan minister Borst van Volksgezondheid schreef, terwijl hij betrokken was bij farmaceuticaconcern MSD. Of denk aan de boze brief die minister Dijsselbloem in januari schreef over de bankenlobby die 'gezochte en feitelijk onjuiste argumenten' gebruikte. Er is ook een dame van de FIOD op de conferentie; lobbying schuurt soms tegen corruptie en vriendjespolitiek aan.

In dat circuit maken mensen als Jack de Vries - ooit staatssecretaris Defensie, al snel daarna lobbyist voor de JSF - of Mat Herben - eerst LPF-Kamerlid, daarna JSF - gebruik van hun contacten. Draaideurlobbyisten worden ze genoemd. Ze profiteren van het feit dat afgezwaaide politici hun rijkskas, die toegang geeft tot het Binnenhof, mogen behouden.

Chris Buijink, voormalig secretaris-generaal van Economische Zaken, nu voorzitter van de Nederlandse vereniging van Banken en dus toplobbyist, valt in die categorie. Hij

doet er lacherig over. 'In een overzichtelijk land als Nederland wordt nu eenmaal veel gedraaid. Ik noem het eerder een draaideurenpaleis.' Nederland doet het zo slecht niet, is het algehele gevoel. Al komen we in het vergelijkende Europese onderzoek van TI niet boven de middelmaat uit.

Zo trekt de mist maar moeizaam op in lobbyland. TI komt met kloeke aanbevelingen: neem de Kamerpasjes van ex-politici in, schrijf een afkoelperiode van twee jaar voor waarin ze geen lobbywerk mogen doen, maak zichtbaar welke informatie is gebruikt om tot een besluit te komen, zorg voor betere training. Transparantie, integriteit, gelijke toegang - wie kan er tegen zijn te weten bij wie Shell op de stoep staat, wie met Wakker Dier praat.

Zelfregulering is mooi. Minstens zo effectief zou het zijn de Kamer adequate ondersteuning te geven. Dat is een doeltreffend middel tegen de afhankelijkheid van lobbyisten.